

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Kennis, macht en moraal : de productie van wetenschappelijke kennis over de economische effecten van migratie naar Nederland, 1960-2005

van de Beek, J.H.

Publication date
2010

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van de Beek, J. H. (2010). *Kennis, macht en moraal : de productie van wetenschappelijke kennis over de economische effecten van migratie naar Nederland, 1960-2005*. [Thesis, fully internal, Universiteit van Amsterdam]. Vossiuspers - Amsterdam University Press.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Inhoudsopgave

Boxen.....	12
Tabellen.....	13
Figuren	14
Afkortingen.....	16
Voorwoord.....	19
DEEL I: ONDERZOEKSOPZET	
1 Inleiding: probleemstelling, vraagstelling en onderzoeksopzet.....	27
1.1 Inleiding: probleemstelling & relevantie van het onderzoek.....	27
1.2 Centrale onderzoeksvraag.....	29
1.3 Begripsbepaling & object van studie.....	30
1.4 Periodisering.....	31
1.5 Deelvragen.....	32
1.6 Hoofdstructuur van het proefschrift.....	32
2 Theorie en methodologie.....	33
2.1 Inleiding.....	33
2.2 Kwalitatieve variabelen analyse.....	33
2.3 Het metaonderzoek naar het minderhedenonderzoek.....	39
2.3.1 Schets van het metaonderzoek.....	39
2.3.2 Relatie wetenschap/beleid: partijen betrokken bij het minderhedenonderzoek.....	41
2.3.3 Relatie wetenschap/beleid: financiering & opdrachtverstrekking.....	43
2.3.4 Relatie wetenschap/beleid: aansturing en programmering van onderzoek.....	45
2.3.5 Interactie wetenschap/beleid: probleemperceptie & coproductie.....	50
2.4 Het heuristisch model.....	55
2.5 Theoretische perspectieven op migratiebeleid en kennisproductie.....	58
2.5.1 Normatieve aspecten van beleid en wetenschap.....	58
2.5.2 Eerste en tweede orde aspecten van beleid en kennisproductie.....	60
2.6 Operationalisering van de onafhankelijke variabelen.....	65
2.6.1 Migratie-economische literatuur.....	65
2.6.2 Economisch beleid; economische toestand; economiebeoefening; databeschikbaarheid.....	67
2.6.3 Immigratie; migratiebeleid.....	68
2.7 Operationalisering van de afhankelijke variabele kennisproductie.....	70
2.7.1 Selectie van cases.....	70
2.7.2 Inhoudsanalyse.....	71
2.7.3 Interviews & <i>Workshop</i>	73
2.8 Resumé.....	74
2.8.1 Onderzoeksopzet.....	74
2.8.2 Operationalisering variabelen science-policy nexus & minderhedenonderzoek.....	75

DEEL II: CONTEXT

3	Internationale migratie-economische literatuur	79
	SECTIE A: DE LITERATUUR TOT 1945 & HET RESTRICTIEDEBAT IN DE VS	79
3.1	Inleiding: schets vroege literatuur	79
3.2	Het restrictiedebat en het rapport van de <i>United States Immigration Commission</i> ...	80
3.2.1	Determinanten van immigratie	81
3.2.2	De 'kwaliteit' van de immigranten en methoden om die te verbeteren	82
3.2.3	De absorptiecapaciteit van de VS en arbeidsmarkteffecten	83
3.2.4	De arbeidsmarkteffecten van immigratie	84
3.2.5	De effecten op de levensstandaard van reeds ingezetenen	85
3.2.6	Receptie van het rapport van de <i>United States Immigration Commission</i>	85
3.2.7	Onderzoek naar de economische effecten van de restricties	86
	SECTIE B: THEMA'S UIT DE LITERATUUR NA 1945	87
3.3	Interne migratie	88
3.4	Factormobiliteit en handel	89
3.5	Determinanten van migratie	91
3.5.1	De <i>push-pull</i> theorie	91
3.5.2	De <i>human capital</i> benadering	93
3.5.3	De migratiebeslissing	95
3.6	Integratie	96
3.6.1	Sociaal-economische integratie	96
3.6.2	De karakteristieken van de individuele immigrant	97
3.6.3	Taalvaardigheid, ruimtelijke segregatie & etnische en linguïstische concentratie	98
3.6.4	Integratie, interetnische huwelijken en sociale mobiliteit	99
3.6.5	Discriminatie	100
3.7	Effecten op de ontvangende samenleving	101
3.7.1	Externe effecten van immigratie	101
3.7.2	Demografische effecten: vergrijzing en ontgroening	102
3.7.3	Arbeidsmarkteffecten en herverdeling	106
3.7.4	Migratievrijheid, belastingheffing en herverdeling	107
3.7.5	Zelfselectie en de import van menselijk kapitaal	109
3.7.6	Immigratie en verzorgingsstaat	111
3.8	Resumé	113
3.8.1	Internationale migratie-economische literatuur: een thematisch overzicht	113
3.8.2	Internationale migratie-economische literatuur: een bibliometrische analyse	115
4	Economische toestand & beleid, economiebeoefening en databeschikbaarheid	117
4.1	Inleiding	117
4.2	Internationale ontwikkelingen	117
	SECTIE A: ECONOMISCHE TOESTAND & ECONOMISCH BELEID	120
4.3	De periode 1945-1960: wederopbouw met de strakke hand	120
4.4	De periode 1960-1970: economische expansie en arbeidsmarktkrapte	122
4.5	De periode 1970-1980: stagnatie	126
4.6	De periode 1980-2005: crisis, herstel en een nieuwe koers	129
	SECTIE B: ECONOMIEBEOEFENING IN NEDERLAND OP HOOFDLIJNEN	134
4.7	Economiebeoefening in Nederland tot 1970	134
4.8	Economiebeoefening in Nederland 1970-2005	137

SECTIE C: DATABESCHIKBAARHEID	142
4.9 Het CBS en de normatieve aspecten van dataverzameling.....	142
4.10 Databeschikbaarheid 1960-1980.....	146
4.11 Databeschikbaarheid 1980-1990.....	147
4.12 Databeschikbaarheid 1990-2005.....	149
4.13 Resumé.....	151
4.13.1 Economische Toestand & Economisch Beleid.....	151
4.13.2 Economiebeoefening in Nederland	152
4.13.3 Databeschikbaarheid.....	153
5 Immigratie en migratiebeleid.....	155
5.1 Inleiding	155
5.2 De periode 1945-1960: Emigratiebeleid	156
5.2.1 Immigratie: Repatrianten en emigranten	156
5.2.2 Emigratiebeleid en assimilatie van Repatrianten.....	157
5.3 De periode 1960-1970: Wervingsbeleid	158
5.3.1 Immigratie: Buitenlandse werknemers	158
5.3.2 Wervingsbeleid.....	159
5.3.3 Context: Versnippering van het migratiebeleid.....	163
5.4 De periode 1970-1980: Van wervingsbeleid naar minderhedenbeleid	164
5.4.1 Immigratie: Gezinshereniging en de onafhankelijkheid van Suriname.....	164
5.4.2 <i>Nota buitenlandse werknemers</i>	165
5.4.3 <i>Voorlopig verslag</i>	168
5.4.4 <i>Memorie van Antwoord</i>	169
5.4.5 <i>Eindverslag</i>	171
5.4.6 <i>Nota naar aanleiding van het Eindverslag</i>	172
5.4.7 Context: Tijdelijke politisering en het einde van de <i>tijdelijkheidsassumptie</i>	172
5.5 De periode 1980-1990: Minderhedenbeleid	175
5.5.1 Immigratie: Gezinsvorming & diversificatie van herkomstlanden	175
5.5.2 Het WRR-rapport <i>Etnische minderheden</i>	177
5.5.3 <i>Regeringsreactie 'Etnische minderheden'</i>	178
5.5.4 <i>Ontwerp-Minderhedennota</i>	179
5.5.5 <i>Minderhedennota</i>	180
5.5.6 Context: Depolitisering en <i>cordon sanitair</i>	182
5.6 De periode 1990-2000: Van minderheden naar integratiebeleid	185
5.6.1 Immigratie: Gezinsmigratie en asielmigratie	185
5.6.2 Asielbeleid.....	186
5.6.3 Het WRR-rapport <i>Allochtonenbeleid</i>	190
5.6.4 <i>Kabinetsstandpunt 'Allochtonenbeleid'</i>	196
5.6.5 <i>Maatschappelijk debat integratie</i>	198
5.6.6 <i>Werk en Minderheden</i>	198
5.6.7 <i>Contourennota</i>	199
5.6.8 <i>Kansen krijgen, kansen pakken: Integratiebeleid 1999-2002</i>	200
5.6.9 Context: Politisering en de liberale paradox.....	202
5.7 De periode 2000-2005: Van inburgeringsbeleid naar assimilatie?	204
5.7.1 Immigratie: Minder asielmigratie, meer kenniswerkers?.....	204
5.7.2 <i>Integratie in het perspectief van immigratie</i>	205
5.7.3 <i>Herziening van het inburgeringsstelsel: Contourennota</i>	205
5.7.4 Context: De Fortuynrevolte en het vergrijzingsdebat.....	206
5.8 Conclusies en Resumé	207

DEEL III: KENNISPRODUCTIE

6	Kennisproductie Periode I (1960-1980)	213
6.1	Inleiding	213
6.2	<i>Economische achtergronden v/h verschijnsel der buitenlandse arbeiders</i>	214
6.3	<i>Economische effecten voor Nederland v/d werving van buitenlandse werknemers</i>	223
6.4	<i>Advies over de werving en tewerkstelling van buitenlandse werknemers</i>	230
6.5	<i>The import of labour: The case of the Netherlands</i>	235
6.6	<i>Sociaal-economische aspecten van gastarbeid</i>	237
6.7	Verklaring kennisproductie periode I	245
7	Kennisproductie Periode II (1980-1990)	253
7.1	Inleiding	253
7.2	<i>Kosten van de aanwezigheid van etnische groepen in de periode 1987-2000</i>	256
7.3	Verklaring kennisproductie periode II	264
8	Kennisproductie Periode III (1990-2000)	275
8.1	Inleiding	275
8.2	<i>Preadvies arbeidsmarktaspecten</i>	278
8.2.1	<i>Beleidsopvolging minderhedendebat</i>	278
8.2.2	<i>Hoofdpunten Preadvies arbeidsmarktaspecten</i>	281
8.3	<i>Migratie, arbeidsmarkt en sociale zekerheid</i>	288
8.4	<i>Migratie en de allochtone beroepsbevolking</i>	298
8.5	<i>De economische betekenis van minderheden voor de arbeidsmarkt</i>	303
8.6	<i>Goudmijn of bodemloze put</i>	306
8.7	<i>Binnen zonder kloppen</i>	311
8.8	Verklaring kennisproductie periode III	319
9	Kennisproductie Periode IV (2000-2005)	327
9.1	Inleiding	327
9.2	<i>Participatie van immigranten, de economische dimensie</i>	328
9.2.1	<i>Nederland als immigratiesamenleving</i>	329
9.2.2	<i>Hoofdpunten Participatie van immigranten, de economische dimensie</i>	330
9.2.3	<i>Migratie, vloek of zegen voor de Nederlandse economie?</i>	332
9.3	<i>Immigration and the Dutch economy</i>	337
9.3.1	<i>Hoofdpunten Immigration and the Dutch economy</i>	337
9.3.2	<i>Ontstaansgeschiedenis Immigration and the Dutch economy</i>	340
9.3.3	<i>Het WPRB-rapport</i>	342
9.3.4	<i>Tussentijdse resultaten in Hoe meer zielen, hoe minder vreugd</i>	344
9.3.5	<i>Receptie Immigration and the Dutch economy</i>	344
9.4	<i>Nederland immigratieland? Nee!</i>	349
9.5	Verklaring kennisproductie periode IV	352

DEEL IV: CONCLUSIES

10 Conclusies.....	361
10.1 Inleiding	361
10.2 Aard en omvang van de kennisproductie	364
10.2.1 Herijking periodisering	364
10.2.2 Beschrijving kennisproductie	366
10.3 Kennispraktijken	368
10.3.1 Beleidseconomische en academisch-economische kennispraktijk	368
10.3.2 Politiek-economische kennispraktijk en praktijk van het minderhedenonderzoek	369
10.4 Integreerende analyse	371
10.4.1 Episode 1960-1972	371
10.4.2 Episode 1973-1977	373
10.4.3 Episode 1978-1986	374
10.4.4 Episode 1987-1999	378
10.4.5 Episode 2000-2005	381
10.5 Kwalitatieve variabelen analyse.....	383
10.5.1 Eliminatie van rivaliserende hypothesen	383
10.5.2 Invloed en samenhang van de onafhankelijke variabelen	385
10.5.3 Algemeen model.....	388
10.6 Eindconclusies en aanbevelingen.....	390
10.6.1 Aanbevelingen.....	391
10.6.2 Slotopmerkingen	393
Epiloog	395
Samenvatting	399
Motivatie	399
Onderzoeksopzet.....	399
Resultaten: kennispraktijken	400
Resultaten: perspectieven.....	401
Conclusies	406
Aanbevelingen	408
Summary.....	409
Motivation	409
Research design.....	409
Empirical findings: knowledge practices	410
Empirical findings: perspectives	411
Conclusions.....	416
Recommendations	418
Literatuur	419
Noten	451